

Sygn. akt III KO 56/18

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 11 lipca 2018 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Tomasz Artymiuk (przewodniczący)
SSN Małgorzata Gierszon
SSN Marek Pietruszyński (sprawozdawca)

w sprawie **Z.P.**

skazanej za przestępstwo z art. 156 § 3 k.k. w zw. z art. 25 § 2 k.k.

po rozpoznaniu w Izbie Karnej na posiedzeniu

w dniu 11 lipca 2018 r.,

pisma wiceprezesa Sądu Okręgowego we W. sygnalizującego potrzebę wznowienia z urzędu postępowania zakończonego prawomocnym wyrokiem Sądu Apelacyjnego w G. z dnia 3 października 2016 r., sygn. akt II AKa [...] /16, zmieniającym wyrok Sądu Okręgowego we W. z dnia 21 grudnia 2015 r., sygn. akt II K [...] /15,

I. na podstawie art. 542 § 3 k.p.k. wznawia z urzędu postępowanie zakończone prawomocnym wyrokiem Sądu Apelacyjnego w G. z dnia 3 października 2016 r., sygn. akt II AKa [...] /16;

II. uchyla wyrok Sądu Apelacyjnego w G. z dnia 3 października 2016 r., sygn. akt II AKa [...] /16 i zmieniony nim wyrok Sądu Okręgowego we W. z dnia 21 grudnia 2015 r., sygn. akt II K [...] /15 i sprawę przekazuje Sądowi Okręgowemu we W. do ponownego rozpoznania.

UZASADNIENIE

Z.P. została oskarżona o to, że w dniu 27 lutego 2015 r. w miejscowości M. gm. T., woj. [...], działając z zamiarem ewentualnym pozbawienia życia J.S., uderzyła go nożem w obręb lewej górnej powierzchni klatki piersiowej powodując w ten sposób ranę kłutą połowy klatki piersiowej, skutkującą zgonem pokrzywdzonego z powodu wykrwawienia z pourazowo uszkodzonej lewej komory serca, przy współistniejącej tamponadzie serca to jest o czyn z art. 148 § 1 k.k.

Wyrokiem z dnia 21 grudnia 2015 r., sygn. akt II K [...]/15, Sąd Okręgowy we W. uznał Z.P. za winną popełnienia zarzucanego jej czynu z tym ustaleniem, że dopuściła się go w dniu 26 lutego 2015 r. to jest czynu z art. 148 § 1 k.k. i za ten czyn, na podstawie tegoż przepisu wymierzył jej karę 15 lat pozbawienia wolności.

Po rozpoznaniu apelacji obrońcy, Sąd Apelacyjny w G., wyrokiem z dnia 3 października 2016 r., sygn. akt II AKa [...]/16 zaskarżony wyrok zmienił w ten sposób, że oskarżoną Z.P., w ramach zarzucanego jej w akcie oskarżenia czynu, uznał za winną tego, że w dniu 26 lutego 2015 r. w miejscowości M., gmina T., województwo [...], odpierając bezpośredni, bezprawny zamach ze strony J.S. na dobro prawem chronione w postaci nietykalności cielesnej, polegający na chwyceniu przez ww. jej włosów i szarpaniu, przekroczyła granice obrony koniecznej przez zastosowanie sposobu obrony niewspółmiernego do zamachu w ten sposób, że działając z zamiarem ewentualnym spowodowania ciężkiego uszczerbku na zdrowiu pokrzywdzonego, zadała mu z siłą średnią jeden cios nożem o długości ostrza 6 cm w obręb lewej, górnej powierzchni klatki piersiowej, powodując ranę kłutą, uszkadzającą w swoim przebiegu przednią, lewą ścianę klatki piersiowej, w tym: V lewe żebro, worek osierdziowy oraz przednią ścianę lewej komory serca, co skutkowało chorobą realnie zagrażającą życiu, to jest krwotokiem wewnętrznym do lewej jamy opłucnowej i worka osierdziowego a także tamponadą serca, w następstwie czego doszło do zgonu J.S., które to następstwo w postaci śmierci pokrzywdzonego, przy zachowaniu ostrożności wymaganej w danych okolicznościach, mogła przewidzieć, to jest popełnienia czynu z art. 156 § 3 k.k. w zw. z art. 25 § 2 k.k. i za to na podstawie art. 156 § 3 k.k. wymierzył jej karę 3 lat i 6 miesięcy pozbawienia wolności.

Wyrok Sądu odwoławczego nie został poddany kontroli kasacyjnej, natomiast w dniu 18 maja 2018 r. do Sądu Najwyższego wpłynęło pismo

Wiceprezesa Sądu Okręgowego we W. sygnalizujące możliwość rozważenia wznowienia z urzędu, na korzyść skazanej, postępowania karnego zakończonego powołanym wyżej wyrokiem Sądu Apelacyjnego z dnia 3 października 2016 r. W ocenie autora wyrok ten dotknięty jest bezwzględną przyczyną odwoławczą, o której mowa w art. 439 § 1 pkt 1 k.p.k., jako że w wydaniu tego orzeczenia uczestniczyła osoba nieuprawniona do orzekania.

Sprawa skierowana została na posiedzenie w celu rozważenia ewentualnego wznowienia postępowania *ex officio*.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Wznowienie postępowania z urzędu możliwe jest jedynie wtedy, gdy ujawniło się jedno z uchybień wymienionych w art. 439 § 1 k.p.k. i to pod warunkiem, że nie były one przedmiotem postępowania w trybie kasacji (art. 542 § 3 i 4 k.p.k.). Co więcej, stylizacja art. 542 § 3 k.p.k. wskazuje, że bezwzględne podstawy odwoławcze nie są powodem do wznowienia postępowania na wniosek stron, do których odnoszą się tylko przyczyny z art. 540 i 540a k.p.k., stanowiąc podstawę wyłącznie do podjęcia czynności *ex officio*. Z tych względów wnioski strony o wznowienie postępowania, w którym wskazuje ona na uchybienie z art. 439 § 1 k.p.k., interpretować należy wyłącznie jako inicjatywę (art. 9 § 2 k.p.k.) potrzeby rozważenia przez sąd możliwości wznowienia postępowania z urzędu (zob. uchwała Sądu Najwyższego z dnia 24 maja 2005 r., I KZP 5/05, OSNKW 2005, z. 6, poz. 48).

Analogiczne postąpić należało z informacją zawartą w wystąpieniu wiceprezesa Sądu Okręgowego we W., która mogła stanowić impuls do wyznaczenia posiedzenia w przedmiocie rozważenia z urzędu wznowienia postępowania w oparciu o przepis art. 542 § 3 k.p.k. To z kolei stwarza Sądowi Najwyższemu możliwość zbadania przedmiotowej sprawy pod tym kątem, a w sytuacji potwierdzenia się zasygnalizowanego uchybienia – wydania odpowiedniej decyzji procesowej. Oczywiście jest przy tym, że w razie braku zaistnienia sygnalizowanej usterki, podobnie jak ma to miejsce w wypadku sygnalizacji strony opartej o przepis art. 9 § 2 k.p.k., a to w związku z podejmowaniem czynności z urzędu, procedowanie w tym trybie nie wymagałoby wydania orzeczenia stwierdzającego, że wskazana usterka nie wystąpiła.

Uwzględniając powyższe, a także okoliczność, że przedmiotowa sprawa w zakresie, w której postępowanie sądowe zakończone zostało prawomocnym wyrokiem Sądu Apelacyjnego w G. z dnia 3 października 2016 r., nie była przedmiotem rozpoznania w trybie kasacji, Sąd Najwyższy dokonał jej kontroli pod kątem wystąpienia bezwzględnych powodów odwoławczych, stwierdzając w rezultacie, że powołany wyżej wyrok Sądu Okręgowego we W. rzeczywiście dotknięty jest sygnalizowanym uchybieniem, o którym mowa w art. 439 § 1 pkt 1 k.p.k.

W sprawie Sądu Okręgowego we W., sygn. akt II K [...] /15 do składu rozpoznającego sprawę w charakterze ławnika został wyznaczony H.W., który – zgodnie z informacją uzyskaną od Komendanta Straży Miejskiej we W. pismem z dnia 10 lipca 2018 r., sygn. [...] jest funkcjonariuszem Straży Miejskiej we W. od dnia 1 sierpnia 1991 r. Od dnia 1 grudnia 1999 r. do dnia 16 lutego 2014 r. zajmował stanowisko naczelnika wydziału, zaś od dnia 17 lutego 2014 r. do chwili obecnej pełni funkcję Zastępcy Komendanta Straży Miejskiej we W. Zajmując w tej formacji stanowiska kierownicze H.W. realizował – przy udziale podległych pracowników – zadania straży miejskiej wynikające z ustawy o strażach gminnych oraz innych ustaw i przepisów prawa miejscowego oraz sprawował nadzór i kontrolę nad pracą podległych strażników.

Do zadań straży miejskiej należy m.in. ściganie wykroczeń. W ramach tego uprawnienia strażnik jest upoważniony w szczególności do nakładania grzywien w postępowaniu mandatowym za wykroczenia określone w trybie przewidzianym przepisami o postępowaniu w sprawach o wykroczenia, dokonywania czynności wyjaśniających, kierowania wniosków o ukaranie do sądu, oskarżania przed sądem i wnoszenia środków odwoławczych - w trybie i zakresie określonych w Kodeksie postępowania w sprawach o wykroczenia (art. 12 ust. 1 pkt 4 i 5 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. o strażach gminnych, tekst jedn. Dz.U. z 2018 r., poz. 928 ze zm.). Stosownie do art. 23 tej ustawy, przy wykonywaniu czynności służbowych strażnik korzysta z ochrony prawnej przewidzianej dla funkcjonariuszy publicznych.

Nie ulega więc wątpliwości, że H.W., zarówno w ramach własnych uprawnień wynikających z zajmowania stanowiska strażnika miejskiego, jak również pełnionych funkcji kierowniczych, obejmujących nadzorowanie strażników

upoważnionych do prowadzenia czynności wyjaśniających i kierowania wniosków o ukaranie w sprawach o wykroczenia, zajmował się ściganiem wykroczeń.

W przypadku łączenia stanowiska związanego ze ściganiem przestępstw i wykroczeń z funkcją ławnika mamy do czynienia z wynikającym z art. 159 § 1 pkt 3 ustawy z dnia 27 lipca 2001 r. – Prawo o ustroju sądów powszechnych (tekst jedn. Dz. U. z 2018 r., poz. 23 ze zm.) zakazem *incompatibilitas* (niepołączalnością formalną). Wynika to z konieczności wyeliminowania ze sprawowania wymiaru sprawiedliwości osób zajmujących się zawodowo zagadnieniami ochrony prawnej. Chodzi również o niedopuszczenie do sytuacji, w której osoby objęte treścią przepisu mogłyby znać sprawę z racji wykonywanego zawodu lub być związane stosunkiem podległości z osobami decydującymi o sprawie (zob. Ł. Korózs, M. Sztorc, Ustrój sądów powszechnych. Komentarz. Warszawa 2004).

Dlatego H.W. nie mógł więc być jednocześnie strażnikiem miejskim oraz ławnikiem, co wyraźnie wynika z art. 159 § 1 pkt 3 ustawy – Prawo o ustroju sądów powszechnych i niezgodnie tym przepisem został powołany do pełnienia funkcji ławnika. Tym samym, pomimo formalnego bycia ławnikiem, nie można uznać, że H.W. był uprawniony do wydawania orzeczeń. Dlatego wydany z jego udziałem wyrok Sądu Okręgowego we W. z dnia 21 grudnia 2015 r., sygn. akt II K [...]/15, zmieniony następnie wyrokiem Sądu Apelacyjnego w G. z dnia 3 października 2016 r., sygn. akt II AKa[...]/16, dotknięty jest uchybieniem wymienionym w art. 439 § 1 pkt 1 k.p.k., gdyż w wydaniu tego orzeczenia brała udział osoba nieuprawniona.

Taka sytuacja obligowała Sąd Najwyższy do wznowienia postępowania zakończonych orzeczeniem dotkniętym tego rodzaju uchybieniem. Oczywiście jest przy tym, a wynika to z treści art. 542 § 5 k.p.k., że wznowienie z urzędu przedmiotowego postępowania, a to z uwagi na upływ roku od uprawomocnienia się wyroku Sądu Apelacyjnego, kończącego postępowanie karne w sprawie, nastąpiło na korzyść oskarżonej. Nakłada to na sąd ponownie rozpoznający sprawę, obowiązek uwzględnienia przy orzekaniu ograniczeń określonych w art. 443 k.p.k. i to w odniesieniu do wyroku uchylonego niniejszym orzeczeniem.

Uwzględniając całokształt przeprowadzonych wyżej rozważań Sąd Najwyższy wznowił *ex officio* postępowanie karne prowadzone wobec Z.P., zakończone prawomocnym wyrokiem Sądu Apelacyjnego w G. z dnia 3

października 2016 r., a jako że do wystąpienia bezwzględnej przyczyny odwoławczej doszło na etapie postępowania pierwszoinstancyjnego – uchylił także wyrok Sądu Okręgowego we W. z dnia 21 grudnia 2015 r., sygn. akt II K [...]15 – stosownie do treści art. 547 § 2 zd. 1 k.p.k. – przekazał sprawę Sądowi Okręgowemu we W. do ponownego rozpoznania.

Procedując powtórnie Sąd ten uwzględni przedstawione powyżej zapatrywania prawne Sądu Najwyższego i rozważy w jakim zakresie poprzestać na ujawnieniu dowodów, które nie miały wpływu na uchylenie wyroku (art. 442 § 2 w zw. z art. 545 § 1 k.p.k.).

Mając na względzie powyższe, orzeczono jak w sentencji wyroku.

ał